

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.07.1994, sp. zn. Tzn 51/93, ECLI:CZ:NS:1994:TZN.51.1993.1

Číslo: 62/1994

Právní věta: Rozhodnutí vydané Národním soudem zřízeným dekretem prezidenta republiky č. 17/1945 Sb., jakož i rozhodnutí mimořádných lidových soudů zřízených dekretem prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., nelze přezkoumat v řízení o stížnosti pro porušení zákona podle 266 a násl. tr. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.07.1994

Spisová značka: Tzn 51/93

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Stížnost pro porušení zákona, Stížnost pro porušení zákona v trestním řízení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 247
§ 251

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 62

Rozhodnutí vydané Národním soudem zřízeným dekretem prezidenta republiky č. 17/1945 Sb., jakož i rozhodnutí mimořádných lidových soudů zřízených dekretem prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., nelze přezkoumat v řízení o stížnosti pro porušení zákona podle § 266 a násl. tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 7.1994 sp. zn. [Tzn 51/93](#))

Nejvyšší soud České republiky zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor České republiky v trestní věci obviněného J. A. B., vedené u bývalého Národního soudu v Praze pod. sp. zn. TNs 12/47.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Národního soudu v Praze ze dne 2. 5.1947 sp. zn. TNs 12/47 byl obviněný J. A. B. uznán vinným zločinem proti státu podle § 4 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., který měl spáchat tím, že jako československý občan v době od poloviny roku 1939, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky v zahraničí, vědomě poškozoval zájmy Československé republiky tím, že odmítl připojit se

otevřeně k Československému odbojovému hnutí, bránil v tom i svým zaměstnancům a jednal tak, že i se svými závodami přišel na anglickou a americkou černou listinu. Podle téhož ustanovení byl odsouzen k trestu těžkého žaláře v trvání 15 roků, zostřené každoročně temnou komůrkou, a dále bylo vysloveno, že pozbývá po dobu trestu občanské cti a ve prospěch státu mu propadá celé jmění. Naproti tomu byl podle § 259 odst. 2 Říš. zák. č. 119/1873 Sb. zproštěn ze zločinu proti státu podle § 1 a podle § 3 odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. a ze zločinu vojenské zrahy podle § 6 odst. 1 zákona č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, které měl spáchat tím, že v době zvýšeného ohrožení republiky, tedy za války, opatřil nepříteli prospěch tím, že dodávkou gumy a jiného zboží podporoval německé hospodářství a zrazoval československé brance od vstupu do československého vojska a dále ve stejné době podporoval nacistické, případně fašistické hnutí tím, že po dohodě s Hermannem Göringem připravoval plán na přestěhování českého národa do Patagonie a v časopisu Zlín uveřejňoval své články fašistické tendence.

Proti odsuzující části rozsudku národního soudu podal dne 16. 8. 1993 generální prokurátor České republiky ve prospěch obviněného J. A. B. stížnost pro porušení zákona. Porušení zákona spatřuje v nedodržení ustanovení § 3 a § 258 Říš. zák. č. 119/1873 Sb., spočívajícím v tom, že národní soud se stejnou pečlivostí nehodnotil důkazy ve prospěch jako v neprospěch obviněného a v neprospěch obviněného použil tzv. notorické skutečnosti, aniž tyto nějakým důkazem byly v hlavním líčení před soudem vůbec zjištěny. Popis skutku považuje za natolik obecně formulovaný, že je fakticky nepřezkoumatelný a nelze z něj ani zjistit, za jaké konkrétní jednání byl obviněný vlastně žalován. Dále má za to, že nebyla žádným provedeným důkazem prověřena obhajoba obviněného, jak finančně podporoval odbojové hnutí, stejně tak jako byly ignorovány jím navrhované důkazy k objasnění jeho skutečných postojů v době pobytu v USA a Brazílii.

Na základě uvedených nedostatků generální prokurátor navrhl, aby nejvyšší soud vyslovil, že byl rozsudkem národního soudu porušen zákon, v napadené části jej zrušil a vrátil věc k novému projednání a rozhodnutí, případně sám ve věci znovu rozhodl.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v této trestní věci stížnost pro porušení zákona přípustná není a za tohoto stavu ji podle § 268 odst. 1 per analog. zamítl.

Obviněný J. A. B. byl odsouzen rozsudkem národního soudu. K zřízení národního soudu došlo dekretem prezidenta republiky č. 17/1945 Sb. Národní soud i mimořádné lidové soudy představovaly mimořádné soudy stojící mimo soustavu řádných soudů. Národní soud a mimořádné lidové soudy byly podle preambule zřizovacích dekretů určeny k přísné spravedlnosti pro nacisty a jejich zrádné spoluvíníky spočívající v jejich zaslouženém potrestání bez dalších průtahů. Tomuto účelu odpovídala jak hmotněprávní ustanovení, tak procesní ustanovení těchto dekretů. Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. retroaktivně formuloval zločiny proti státu, zločiny proti osobám a zločiny proti majetku a udavačství na jednání v době zvýšeného ohrožení republiky a okupace fašistickým Německem a za tyto zločiny stanovil exemplárně přísné tresty. Na řízení před národním soudem a mimořádnými lidovými soudy se sice podpůrně vztahovala ustanovení trestního řádu z roku 1873, současně však procesní ustanovení obsažená v dekretu prezidenta republiky č. 16 a 17/1945 Sb. maximální možnou měrou toto řízení zjednodušovala a urychlovala. Procesní úprava řízení před těmito mimořádnými soudy byla podřízena požadavku na krátké bezprůtahové řízení a tomuto požadavku odpovídala i speciálně pojatá úprava řádných a mimořádných opravných prostředků a lhůty k vykonatelnosti soudního rozsudku. Podle § 15 dekretu prezidenta republiky č. 17/1945 Sb. proti rozsudku národního soudu nebyl přípustný žádný opravný prostředek a po novele podle § 15 odst. 2 zák. č. 245/1946 Sb. bylo rozsudek národního soudu možno do tří dnů napadnout zmatečnými stížnostmi.

Opatření k potrestání zločinů z období ohrožení republiky a okupace byla tak vyjímečná, že byla spojena výlučně s hmotněprávními ustanoveními obsaženými v dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. a stejně tak vyjímečné byly i procesní postupy určené k úpravě trestního řádu směřující

k potrestání obviněných za tam uvedené zločiny. Vyjimečnost a neopakovatelnost těchto opatření včetně zřízení orgánů kompetentních k jejich vydávání odpovídaly vyjimečnosti a neopakovatelnosti doby, ve které se státní moc rozhodla bezprostředně po skončení II. světové války tímto zvláštním mimořádným způsobem postihnout zpětně jednání, které označila za trestné. Protože šlo o postupy, které nebyly v souladu s prameny hmotněprávní a procesněprávní jurisdikce, byla jejich účinnost omezena jen na nezbytně nutnou dobu, za kterou byl původně považován jeden rok, který byl novelou prodloužen na dva roky. Zánikem účinnosti této mimořádné právní úpravy zanikla i možnost přezkumu stavu touto mimořádnou úpravou založeného. Obecná platná právní úprava už obdobné zločiny neznala a mimořádné postupy k jejich objasnění nepotřebovala.

Podle názoru nejvyššího soudu proto nelze zpětně na základě stížnosti pro porušení zákona postup a rozhodnutí mimořádných soudů, v tomto případě národního soudu, přezkoumávat. Postup mimořádných soudů byl z důvodů daných situací a dobou jejich vzniku zcela vyjimečný. Činnost národního soudu a mimořádných lidových soudů je nutno považovat za období právně uzavřené, nepodléhající kritériím později platného práva, které nezná ani instituty zločinů proti státu v dekretch prezidenta republiky uvedených, ani procesní instituty vedoucí k jejich objasnění a potrestání. Pozdější přezkum rozhodnutí mimořádných soudů lze připustit toliko na základě zvláštního zákona tak, jak tomu bylo podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, při přezkumu rozhodnutí bývalého státního soudu. Přezkum soudních rozhodnutí podle § 266 tr. ř. a násl. je určen výlučně na rozhodnutí řádných soudů.

Tato úvaha dovedla nejvyšší soud k rozhodnutí, že rozsudek národního soudu v trestní věci obviněného J. A. B. nelze napadnout stížností pro porušení zákona, a proto nezbylo, než tuto, podle § 268 odst. 1 tr. ř. per analog., jako nepřípustnou zamítnout.

Z uvedených důvodů nejvyšší soud nepovažoval za nutné zabývat se dalšími aspekty podané stížnosti pro porušení zákona.